Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (viies koda)

26. juuli 2017 *

Eelotsusetaotlus – Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala – Õiguskaitse kättesaadavus piiriüleste vaidluste korral – Direktiiv 2003/8/EÜ – Sellistes vaidlustes antava tasuta õigusabi ühised miinimumeeskirjad – Kohaldamisala – Liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt tasuta õigusabi taotluse menetlemiseks vajalike tõendavate dokumentide tõlkimiskulud ei ole hüvitatavad

Kohtuasjas C-670/15,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Bundesarbeitsgericht (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim töökohus) 5. novembri 2015. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 15. detsembril 2015, menetluses, mille algatas

Jan Šalplachta,

EUROOPA KOHUS (viies koda),

koosseisus: koja president J. L. da Cruz Vilaça, Euroopa Kohtu asepresident A. Tizzano (ettekandja), kohtunikud M. Berger, E. Levits ja F. Biltgen,

kohtujurist: M. Szpunar,

kohtusekretär: ametnik K. Malacek,

arvestades kirjalikus menetluses ja 9. novembri 2016. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

— J. Šalplachta, esindajad: *Rechtsanwalt* K. Jurisch ja *Rechtsanwalt* P. Probst,

— Saksamaa valitsus, esindajad: M. Hellmann, T. Henze ja J. Mentgen,

— Tšehhi valitsus, esindajad: L. Březinová, M. Smolek ja J. Vláčil,

— Hispaania valitsus, esindaja: M. Sampol Pucurull,

— Euroopa Komisjon, esindajad: M. Heller ja M. Wilderspin,

olles 1. veebruari 2017. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: saksa.

otsuse

1 Eelotsusetaotlus puudutab küsimust, kuidas tõlgendada nõukogu 27. jaanuari 2003. aasta direktiivi 2003/8/EÜ, millega parandatakse õiguskaitse kättesaadavust piiriüleste vaidluste korral, kehtestades sellistes vaidlustes antava tasuta õigusabi kohta ühised miinimumeeskirjad (EÜT 2003, L 26, lk 41; ELT eriväljaanne 19/06, lk 90), artikleid 1 ja 2.

2 Taotlus on esitatud menetluses, mille algatas Jan Šalplachta seoses saamata jäänud töötasu maksmisega tema endise tööandja Elektroanlagen & Computerbau GmbH, poolt.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

3 Direktiivi 2003/8 põhjendused 5, 6, 18 ja 23 on sõnastatud järgmiselt:

„(5) Käesolev direktiiv püüab edendada tasuta õigusabi andmist piiriülestes vaidlustes isikutele, kellel pole selleks piisavalt vahendeid ja eeldusel, et õiguskaitse kättesaadavuse tagamiseks on vaja abi. Õiguskaitse kättesaadavuse üldtunnustatud õigust kinnitab taas ka Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikkel 47.

(6) Ei vaidluspoole, st ka hageja või kostja vahendite puudumine ega vaidluse piiriülesest laadist tulenevad raskused ei tohiks piirata õiguskaitse tegelikku kättesaadavust.

[…]

(18) Liikmesriikide õigussüsteemide keerukus ja nendevahelised erinevused ning piiriüleste vaidluste kulukus ei tohiks teha õiguskaitset kättesaamatuks. Vastavalt sellele peaks tasuta õigusabi hõlmama kulusid, mis on otseselt seotud vaidluse piiriülese mõõtmega.

[…]

(23) Kuna tasuta õigusabi annab see liikmesriik, kus asub asja läbivaatav kohus või kus taotletakse täitmisele pööramist, peab see liikmesriik kohaldama oma õigusakte kooskõlas käesoleva direktiivi põhimõtetega, välja arvatud kohtumenetluse eelse abi korral, kui tasuta õigusabi taotleja alaline asu- või elukoht ei ole kohtu asukoha liikmesriigis.“

4 Direktiivi 2003/8 artikkel 1 „Eesmärk ja kohaldamisala“ sätestab:

„1. Käesoleva direktiivi eesmärk on parandada õigusabi kättesaadavust piiriülestes vaidlustes, kehtestades sellistes vaidlustes antava tasuta õigusabi kohta ühised miinimumeeskirjad.

2. Direktiivi kohaldatakse tsiviil- ja kaubandusasjades tekkinud piiriüleste vaidluste suhtes igat liiki kohtutes. Seda ei kohaldata eelkõige maksu-, tolli- ja haldusasjade suhtes.

3. Käesolevas direktiivis hõlmab termin „liikmesriigid“ kõiki liikmesriike, välja arvatud Taani.“

5 Selle direktiivi artikkel 2 „Piiriülesed vaidlused“ sätestab:

„1. Käesoleva direktiivi tähenduses on vaidlus piiriülene siis, kui käesoleva direktiivi raames tasuta õigusabi taotleva poole alaline asu- või elukoht on mõnes teises liikmesriigis kui liikmesriik, kus asub asja läbivaatav kohus või kus otsus kuulub täitmisele.

2. Liikmesriik, kus on poole alaline asukoht, määratakse kindlaks kooskõlas nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määruse (EÜ) nr 44/2001 (kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades) [(EÜT 2001, L 12, lk 1; ELT eriväljaanne 19/04, lk 42)] artikliga 59.

3. Vaidluse piiriülesuse kindlaksmääramisel on määravaks hetk, mil kooskõlas käesoleva direktiiviga esitatakse taotlus.“

6 Sama direktiivi artikkel 3 „Õigus tasuta õigusabile“ on sõnastatud järgmiselt:

„1. Käesoleva direktiivi kohaldamisalasse kuuluva vaidlusega seotud füüsilistel isikutel on õigus saada asjakohast tasuta õigusabi, et tagada neile õiguskaitse reaalne kättesaadavus käesolevas direktiivis sätestatud tingimustel.

2. Tasuta õigusabi peetakse asjakohaseks, kui see tagab:

a) kohtueelne nõustamine eesmärgiga jõuda kokkuleppele kohtumenetlust algatamata;

b) õigusabi ja kohtus esindamise ning tasuta õigusabi saaja vabastamise menetluskuludest, sealhulgas artiklis 7 osutatud kuludest ja kohtu poolt menetluse ajal toiminguid sooritama määratud isikute tasudest, või nende katmisel abistamist.

Liikmesriikides, kus kohtasja kaotaja on kohustatud hüvitama võitjale selle kulud ja kui kaotajaks on tasuta õigusabi saaja, katab tasuta õigusabi võitja kulud, kui ta oleks teinud seda ka siis, kui tema saaja alaline asu- või elukoht oleks olnud liikmesriigis, kus asub kohus.

[…]“

7 Direktiivi 2003/8 artikli 5 „Rahaliste vahenditega seotud tingimused“ lõigetes 1 ja 2 on sätestatud:

„1. Liikmesriigid annavad tasuta õigusabi õiguskaitse reaalse kättesaadavuse tagamiseks artikli 3 lõikes 1 osutatud isikutele, kes on oma majandusliku olukorra tõttu osaliselt või täielikult võimetud kandma artikli 3 lõikes 2 osutatud menetluskulusid.

2. Isiku majanduslikku olukorda hindab kohtu asukoha liikmesriigi pädev asutus mitmesuguste objektiivsete tegurite, nagu näiteks sissetulek, kapital või perekondlik olukord, taustal, hinnates sealhulgas nende isikute sissetulekuid, kes on rahaliselt taotleja ülalpidamisel.“

8 Kõnealuse direktiivi artikkel 7 pealkirjaga „Vaidluste piiriülesusega seotud kulud“ sätestab:

„Kohtu asukoha liikmesriigis antav tasuta õigusabi katab järgmisi vaidluste piiriülesusega otseselt seotud kulusid:

a) suuline tõlge;

b) kohtu või pädeva asutuse poolt nõutavate ja tasuta õigusabi saaja poolt esitatavate dokumentide tõlkimine, mida on vaja asja lahendamiseks; ja

c) taotleja sõidukulud, kui taotleja esindajate füüsilist ilmumist kohtusse nõuab seadus või selle liikmesriigi kohus ning see kohus otsustab, et asjaomaseid isikuid ei ole võimalik rahuldavalt ära kuulata muul teel.“

9 Direktiivi 2003/8 artiklis 8 „Alalise asu- või elukoha liikmesriigi kantavad kulud“ on sätestatud:

„Liikmesriik, kus on tasuta õigusabi taotleja alaline asu- või elukoht, annab artikli 3 lõikes 2 osutatud tasuta õigusabi, et katta:

a) kulusid, mis on seotud kohaliku juristi või muu seadusega juriidilist nõustamist pakkuma volitatud isiku abiga ja mis on selles liikmesriigis tekkinud ajani, mil tasuta õigusabi taotlus jõuab kooskõlas käesoleva direktiiviga kohtu asukoha liikmesriiki;

b) taotluse ja vajalike tõendavate dokumentide tõlkimist, kui taotlus esitatakse selle liikmesriigi ametiasutustele.“

10 Selle direktiivi artikkel 12 „Tasuta õigusabi andev asutus“ sätestab:

„Tasuta õigusabi annab või selle andmisest keeldub kohtu asukoha liikmesriigi pädev asutus, ilma et see piiraks artiklit 8.“

11 Direktiivi artikkel 13 pealkirjaga „Tasuta õigusabi taotluste esitamine ja edastamine“ on sõnastatud järgmiselt:

„1. Tasuta õigusabi taotlusi võib esitada kas:

a) taotluse esitaja alalise asu- või elukoha liikmesriigi pädevale asutusele (edastavale asutusele) või

b) kohtu asukoha liikmesriigi või selle liikmesriigi pädevale asutusele, kus otsus täitmisele kuulub (saavale asutusele).

2. Tasuta õigusabi taotlused esitatakse ja tõendavad dokumendid tõlgitakse:

a) pädeva saava asutuse liikmesriigi ametlikku keelde või ühte liikmesriigi keeltest, mis vastab ühele Ühenduse institutsioonide keeltest, või

b) mõnesse teise keelde, mille kohta on see liikmesriik teatanud, et ta aktsepteerib seda vastavalt artikli 14 lõikele 3.

[…]

4. Pädev edastav asutus aitab taotluse esitajal tagada, et taotlusega on kaasas kõik tõendavad dokumendid, mille kohta on teada, et need on vajalikud taotluse läbivaatamiseks. Samuti aitab ta taotluse esitajal hankida vastavalt artikli 8 punktile b tõendavatele dokumentidele mis tahes vajalikke tõlkeid.

Pädev edastav asutus edastab taotluse teise liikmesriigi pädevale saavale asutusele 15 päeva jooksul pärast taotluse saamist, kusjuures taotlus peab olema nõuetekohaselt vormistatud ühes lõikes kahes osutatud keeltest ning tõendavad dokumendid peavad vajaduse korral olema tõlgitud ühte nendest keeltest.

[…]

6. Liikmesriigid ei tohi nõuda lõike 4 järgi osutatud teenuste eest tasu.“

Saksa õigus

12 Põhikohtuasja asjaolude esinemise ajal kehtinud Tsiviilkohtumenetluse seadustiku (Zivilprozessordnung, edaspidi „ZPO“) § 114 lg 1 näeb ette:

„Pool, kes ei suuda oma isikliku ja majandusliku seisundi tõttu menetluskulusid tasuda või kes suudab neid tasuda üksnes osaliselt või osamaksetena, saab taotluse esitamise korral tasuta õigusabi, kui on piisav alus eeldada, et kavatsetud hagi esitamine või õiguste kaitsmine kohtus on edukas ega näi kuritahtlik. Piiriülese tasuta õigusabi suhtes Euroopa Liidus kehtivad täiendavalt §-d 1076–1078.“

13 ZPO §-is 117 nähakse ette:

„(1) Taotlus tasuta õigusabi saamiseks esitatakse kohtule, kus toimub või peaks toimuma menetlus; […]

(2) Taotlusele lisab taotleja teatise enda isikliku ja majandusliku seisundi kohta (perekonnaseis, elukutse, vara, sissetulek ja kohustused) ning muud dokumendid, mis seda seisundit tõendavad. […]“

14 ZPO § 1076 sätestab:

„Piiriülestes vaidlustes tasuta õigusabi andmine Euroopa Liidus vastavalt [direktiivile 2003/8] on sätestatud §-des 114–127a, kui järgnevalt ei ole ette nähtud teisiti.“

15 ZPO § 1078 on sõnastatud järgmiselt:

„(1) Piiriülese tasuta õigusabi saamiseks esitatud taotlusi on pädev lahendama kohus, kus toimub või peaks toimuma menetlus, või täitekohus. Taotlused vormistatakse saksa keeles ja lisad esitatakse koos saksakeelse tõlkega. […]

[…]“

16 Põhikohtuasja asjaolude esinemise ajal kehtinud Gerichtsverfassungsgesetz'i (kohtute seadus) § 184 esimeses lauses on sätestatud:

„Kohtu töökeel on saksa keel.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

17 Eelotsusetaotlusest nähtub, et 24. septembri ja 21. oktoobri 2013. aasta avaldustega esitas Tšehhi Vabariigi resident J. Šalplachta Arbeitsgericht Zwickau'le (Zwickau töökohus, Saksamaa) hagi Elektroanlagen & Computerbau vastu saamata jäänud töötasu nõudes. Hagi raames taotles põhikohtuasja hageja samuti tasuta õigusabi esimese astme menetluseks.

18 27. novembril 2013 esitas põhikohtuasja hageja taotluse tasuta õigusabi laiendamiseks ka selliste dokumentide tõlkimisega seotud kulude hüvitamiseks, mis tõendavad tema sissetulekut ja vara; dokumendid tõlkis Dresdenis (Saksamaa) asuv kutseline tõlkebüroo.

19 Arbeitsgericht Zwickau (Zwickau töökohus) rahuldas 8. aprilli 2014. aasta määrusega hageja taotluse tasuta õigusabi saamiseks esimese astme kohtus, kuid keeldus seda laiendamast nende dokumentide tõlkimiskuludele.

20 Hageja esitas selle keeldumise peale määruskaebuse, mille Landesarbeitsgericht Chemnitz (Chemnitzis asuv Saksimaa liidumaa kõrgem töökohus) jättis 15. aprilli 2015. aasta otsusega rahuldamata. Kõnealune kohus märkis eeskätt, et vastavalt direktiivi 2003/8 sätetele toimub tasuta õigusabi taotluse põhjendamiseks esitatud dokumentide tõlkimise kuludest vabastamine, kui see taotlus on esitatud nimetatud direktiivi artikli 13 lõike 1 punkti a tähenduses edastavale asutusele, st taotleja alalise elu- või asukoha liikmesriigi pädevale asutusele. Seevastu ei ole nende sätetega ette nähtud kõnealustest kuludest vabastamist, kui sarnaselt siinse asjaga on taotlus esitatud viidatud direktiivi artikli 13 lõike 1 punkti b tähenduses saavale asutusele, st kohtu asukoha liikmesriigi või selle liikmesriigi pädevale asutusele, kus otsus täitmisele kuulub.

21 Lisaks katab nimetatud kohtu sõnul ZPO §-de 114 ja 1078 kohaselt tasuta õigusabi üksnes menetluskulusid. See abi ei hõlma niisiis selliste dokumentide tõlkimise kulusid, mis tuleb esitada tasuta õigusabi taotluse hindamise menetluse raames, kuna neid loetakse väljaspool kohtumenetlust tekkinud kuludeks.

22 Põhikohtuasja hageja esitas seetõttu nimetatud otsuse peale kaebuse Bundesarbeitsgerichtile (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim töökohus). Viimati nimetatu järeldas, et direktiiv 2003/8 ei võimalda piisavalt selgelt kindlaks määrata, kas ja mis ulatuses kohtu asukoha liikmesriik peab katma tasuta õigusabi taotluse põhjendamiseks vajalike dokumentide tõlkimise kulud, kui sarnaselt põhikohtuasjaga on tasuta õigusabi taotleja ise lasknud need dokumendid tõlkida ja esitanud oma taotluse vahetult kohtule, kellel on pädevus asja sisuliselt arutada ja kellel on ühtlasi pädevus selle taotluse üle otsustada, kuna ta on nimetatud direktiivi artikli 13 lõike 1 punkti b tähenduses saav asutus. Ta märgib siiski, et keeldumisel laiendada tasuta õigusabi nende dokumentide tõlkimise kuludele, isegi kui see kujutab endast piirangut õiguskaitse reaalsele kättesaadavusele, on õiguspärane eesmärk, st vabastada kohtu asukoha liikmesriigi riigikassa kohustusest kanda selliseid kulusid, mida peaks pigem kandma see liikmesriik, kus on taotleja alaline elu- või asukoht.

23 Neil asjaoludel otsustas Bundesarbeitsgericht (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim töökohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas füüsilise isiku õigus pöörduda kohtusse piiriüleses vaidluses direktiivi 2003/8 artiklite 1 ja 2 tähenduses näeb ette, et Saksamaa Liitvabariigis antud riigipoolne tasuta õigusabi menetluskulude kandmiseks hõlmab ka summat, mille taotluse esitaja maksis tasuta õigusabi taotlusele lisatud teatise ja dokumentide tõlkimise eest, kui ta esitas asja lahendavale pädevale kohtule, kes on saav asutus [selle] direktiivi artikli 13 lõike 1 punkti b tähenduses, koos hagiga ka taotluse tasuta õigusabi saamiseks ja korraldas ise dokumentide tõlkimise?“

Eelotsuse küsimuse analüüs

24 Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib oma küsimusega sisuliselt teada, kas direktiivi 2003/8 artikleid 3, 8 ja 12 koostoimes tuleb tõlgendada nii, et tasuta õigusabi, mida andis kohtu asukoha liikmesriik, kus füüsiline isik, kelle alaline elu- või asukoht on erinevas liikmesriigis, esitas tasuta õigusabi taotluse piiriülese kohtuvaidluse raames, hõlmab ka selle isiku poolt juba tasutud kulusid, et tõlkida viidatud õigusabitaotluse käsitlemiseks vajalikud tõendavad dokumendid.

25 Sellele küsimusele vastamiseks tuleb märkida, et direktiivi 2003/8 põhjenduse 5 kohaselt on direktiivi eesmärk edendada tasuta õigusabi andmist tsiviil- ja kaubandusasjade piiriülestes vaidlustes, et tagada igale isikule, kellel pole selleks piisavaid vahendeid, õiguskaitse kättesaadavust vastavalt põhiõiguste harta artikli 47 kolmandale lõigule.

26 Nagu on märgitud nimetatud direktiivi põhjenduses 6, ei tohiks vaidluspoole vahendite puudumine ega vaidluse piiriülesest laadist tulenevad raskused piirata õiguskaitse reaalset kättesaadavust.

27 Sellega seoses tuleneb viidatud direktiivist, et keelebarjäär ei tohiks takistada võimalust, et isik, kelle alaline elu- või asukoht on erinevas liikmesriigis kui kohtu asukoha liikmesriik, saab täielikult kaitsta oma õigusi teise liikmesriigi kohtutes, kui viimati nimetatud liikmesriigi menetluskeel on erinev esimesena viidatud liikmesriigi omast. Kõnealune nõue puudutab ka dokumente ja tõendeid, mis vaidluse piiriülese laadi tõttu on koostatud muus keeles kui menetluskeel ja mida tuleb seetõttu tõlkida.

28 Selles kontekstis tagavad kõnealuse direktiivi artikli 3 lõiked 1 ja 2 igale füüsilisele isikule, kes on pool piiriüleses vaidluses tsiviil- või kaubandusvaldkonnas, õiguse saada „asjakohast“ tasuta õigusabi.

29 Mis puudutab tasuta õigusabi taotluse esitamise menetlust, et tagada õiguskaitse reaalne kättesaadavus, siis on direktiivi 2003/8 artikli 13 lõikes 1 sätestatud, et tasuta õigusabi taotlejal on kaks valikut, kuna ta võib esitada tasuta õigusabi taotluse kas alalise asu- või elukoha liikmesriigi pädevale asutusele, mida sama direktiivi artikli 13 lõike 1 punktis a määratletakse kui edastavat asutust, või kohtu asukoha liikmesriigi või selle liikmesriigi pädevale asutusele, kus otsus täitmisele kuulub, mida nimetatud direktiivi artikli 13 lõike 1 punktis b määratletakse kui saavat asutust.

30 Mis puudutab tasuta õigusabi ulatust, siis on esmalt direktiivi 2003/8 artikli 3 lõikes 2 sätestatud, et abi peetakse asjakohaseks, kui see tagab taotlejale kohtumenetluse eelse nõustamise, õigusabi ja kohtus esindamise ning tasuta õigusabi saaja vabastamise menetluskuludest, sh olenevalt olukorrast vastaspoole võimalikud kohtukulud juhul, kui tasuta õigusabi saaja kaotab.

31 Nimetatud direktiivi artikli 7 kohaselt katab kohtu asukoha liikmesriigis antud tasuta õigusabi ka vaidluste piiriülesusega otseselt seotud kulusid, nimelt suulise tõlke kulud ja kulud kohtu või pädeva asutuse poolt nõutavate ja tasuta õigusabi saaja poolt esitatavate dokumentide tõlkimiseks, mida on vaja asja lahendamiseks, ning taotleja sõidukulud.

32 Lõpuks on direktiivi artiklis 8 „Alalise asu- või elukoha liikmesriigi kantavad kulud“ sätestatud, et viidatud liikmesriik katab tema territooriumil tekkinud kulud, mis on seotud kohaliku juristi või muu seadusega juriidilist nõustamist pakkuma volitatud isiku abiga ja mis on selles liikmesriigis tekkinud ajani, mil tasuta õigusabi taotlus jõuab kohtu asukoha liikmesriiki, ja tasuta õigusabi taotluse ja vajalike tõendavate dokumentide tõlkimist, kui taotlus esitatakse alalise asu- või elukoha liikmesriigi ametiasutustele.

33 Siinses asjas põhjendab eelotsusetaotluse esitanud kohus käesoleva taotluse esitamist kahtlustega, mis tal tekkisid seoses selle liikmesriigi tuvastamisega, kes peab tagama tasuta õigusabi taotluse menetlemiseks vajalike tõendavate dokumentide tõlkimise hüvitamise, kui tasuta õigusabi taotleja kasutas direktiivi 2003/8 artikli 13 lõike 1 punktis b toodud valikut ja adresseeris taotluse vahetult saavale asutusele.

34 Esiteks tuleb märkida, et tasuta õigusabi, mida peab saama iga piiriüleses vaidluses pooleks olev füüsiline isik, peab olema sama direktiivi artikli 3 lõikes 2 kasutatud sõnastuse kohaselt „asjakohane abi“, et tagada õiguskaitse reaalne kättesaadavus.

35 Tasuta õigusabi taotluse esitamine, olgu siis saatvale või saavale asutusele on – nagu märkis kohtujurist sisuliselt oma ettepaneku punktis 42 – õiguskaitse reaalse kättsaadavuse tagamise eeltingimus, mida nimetatud direktiiv soovib kindlustada, vastavalt põhiõiguste harta artikli 47 lõikele 3.

36 Selles raamistikus tuleb märkida, et tasuta õigusabi taotlusega seotud dokumendid on direktiivi 2003/8 süsteemis erilise tähtsusega. Nimelt antakse direktiivi artikli 5 lõike 1 alusel tasuta õigusabi isikutele, kes on oma majandusliku olukorra tõttu osaliselt või täielikult võimetud kandma menetluskulusid. Selle direktiivi artikli 5 lõike 2 alusel hindab kohtu asukoha liikmesriigi pädev asutus isiku majanduslikku olukorda mitmesuguste objektiivsete tegurite põhjal, nagu näiteks sissetulek, kapital või

perekondlik olukord. Kui niisiis taotleja ei ole esitanud teatud dokumente oma isikliku ja rahalise olukorra koha, ei saa tasuta õigusabi taotlust rahuldada. Viidatud dokumendid on seega eeltingimus tasuta õigusabi saamiseks.

37 Teiseks tuleb meenutada, et direktiivi 2003/8 artikli 12 alusel, koostoimes sama direktiivi põhjendusega 23, annab tasuta õigusabi või keeldub selle andmisest kohtu asukoha liikmesriik, „ilma et see piiraks [selle direktiivi] artiklit 8“.

38 Põhikohtuasja puhul on tarvis vaja märkida, et nimetatud direktiivi artikli 8 punkti b kohaselt annab liikmesriik, kus on tasuta õigusabi taotleja alaline asu- või elukoht, tasuta õigusabi, et katta tasuta õigusabi taotluse ja selle menetlemiseks vajalike tõendavate dokumentide tõlkimist, „kui taotlus esitatakse selle liikmesriigi ametiasutustele“.

39 Neil asjaoludel tuleb direktiivi 2003/8 artikli 8 punkti b viimases lauses esitatud täpsustust tõlgendada nii, et see ei väljenda tingimust, mida tasuta õigusabi taotleja peab igal juhul täitma enne, kui talle tasuta õigusabi antakse, vaid see piirdub sellise hüpoteesi määratlemisega, kui abisaajale võidakse tasuta õigusabi anda tema alalise asu- või elukoha liikmesriigis, ilma et siiski oleks välistatud tasuta õigusabi saamine, kui sarnaselt põhikohtuasjaga on tasuta õigusabi taotlus esitatud kohtu asukoha liikmesriigis.

40 Nagu ka kohtujurist märgib sisuliselt oma ettepaneku punktis 53, tuleb direktiivi 2003/8 artikli 8 punkti b tõlgendada nii, et sellega on sätestatud – erandina üldreeglist, mille kohaselt kohtu asukoha liikmesriik peab hüvitama vaidluste piiriülese laadiga seotud kulud – alalise asu- või elukoha liikmesriigi poolt nende kulude hüvitamine, mis puudutasid tasuta õigusabi taotluse ja selle menetlemiseks vajalike tõendavate dokumentide tõlkimist.

41 Kolmandaks tuleb märkida, et kohtu asukoha liikmesriigi poolt tasuta õigusabi taotluse ja selle menetlemiseks vajalike tõendavate dokumentide tõlkimise kulude hüvitamise välistamine läheks vastuollu direktiivi 2003/8 eesmärkidega, millele osundati käesoleva kohtuotsuse punktides 25–27 ja mis puudutasid õiguskaitse reaalset kättesaadavust piiriülestes vaidlustes, kuna see karistaks tasuta õigusabi taotlejat olukorras, kui viimane otsustab esitada tasuta õigusabi taotluse vahetult saavale asutusele.

42 Nimelt ilmneb käesoleva kohtuotsuse punktist 29, et direktiivi 2003/8 artikkel 13 annab tasuta õigusabi taotlevale isikule kaks alternatiivset, mitte aga hierarhilist valikut, võimaldades tal esitada tasuta õigusabi taotlus kas edastavale asutusele või saavale asutusele.

43 Kui aga tasuta õigusabi taotluse menetlemiseks vajalike tõendavate dokumentide tõlkimisega seotud kulud hüvitataks üksnes siis, kui tasuta õigusabi taotleja pöördub oma alalise asu- või elukoha liikmesriigi pädevate asutuste poole, muudaks see ekslikult nende kuludega seotud tasuta õigusabi saamise sõltuvaks huvitatud isiku poolt valitud menetluslikust võimalusest ja võtaks sisu direktiivi 2003/8 artikli 13 lõike 1 punktilt b, mis näeb ette võimaluse esitada tasuta õigusabi taotlus vahetult saavale asutusele.

44 Kohtujurist märkis oma ettepaneku punktis 46, et selline välistamine viiks pealegi tasuta õigusabi taotleja suhtes menetluslikult raskema lahenduseni. Selle asemel, et esitada tasuta õigusabi taotlus otse tema vaidluse lahendamiseks pädevale kohtule, peaks kandidaat taotlema kahe eraldi menetluse algatamist: esimese kohtu asukoha liikmesriigi pädevas kohtus selleks, et tähtaegadest kinni pidada, ja teise oma alalise elu- või asukoha liikmesriigi ametiasutustes tagamaks, et tema taotlusega seoses tekkinud kulud talle hüvitatakse.

45 Nimetatud olukord takistaks niisiis teostada õiguskaitse reaalse kättesaadavuse õigust piiriülese vaidluse pooleks oleval isikul, kellel ei ole vajalikke vahendeid kandmaks menetluskulusid ja kes on keerulisemas olukorras selle menetluse piiriülese laadi tõttu.

46 Tuleb veel täpsustada, et direktiiv 2003/8 peaks oma pealkirjagi kohaselt parandama „õiguskaitse kättesaadavust piiriüleste vaidluste korral“, asendades Strasbourg'is 27. jaanuaril 1977. aastal allakirjutatud tasuta õigusabi taotluste edastamise Euroopa kokkulepet, mis nägi ette teavitus- ja edastusmehhanismid, kuid ei käsitlenud siiski tasuta õigusabi ulatust kohtu asukoha liikmesriigis.

47 Eelnevat arvesse võttes tuleb eelotsuse küsimusele vastata, et direktiivi 2003/8 artikleid 3, 8 ja 12 koostoimes tuleb tõlgendada nii, et tasuta õigusabi, mida andis kohtu asukoha liikmesriik, kus füüsiline isik, kelle alaline elu- või asukoht on erinevas liikmesriigis, esitas tasuta õigusabi taotluse piiriülese kohtuvaidluse raames, hõlmab ka selle isiku poolt juba tasutud kulusid, et tõlkida viidatud õigusabitaotluse käsitlemiseks vajalikud tõendavad dokumendid.

Kohtukulud

48 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, v.a poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (viies koda) otsustab:

Nõukogu 27. jaanuari 2003. aasta direktiivi 2003/8/EÜ, millega parandatakse õiguskaitse kättesaadavust piiriüleste vaidluste korral, kehtestades sellistes vaidlustes antava tasuta õigusabi kohta ühised miinimumeeskirjad, artikleid 3, 8 ja 12 koostoimes tuleb tõlgendada nii, et tasuta õigusabi, mida andis kohtu asukoha liikmesriik, kus füüsiline isik, kelle alaline elu- või asukoht on erinevas liikmesriigis, esitas tasuta õigusabi taotluse piiriülese kohtuvaidluse raames, hõlmab ka selle isiku poolt juba tasutud kulusid, et tõlkida viidatud õigusabitaotluse käsitlemiseks vajalikud tõendavad dokumendid.

Allkirjad